Tiky a Touretteův syndrom

Ondřej Fiala

Institut neuropsychiatrické péče, Praha

EXPY seminář, Hustopeče, 19. 4. 2018

Tiky - definice

- Náhlé, nepravidelně se opakující, stereotypní pohyby nebo zvuky
- Nápadné, rušící normální aktivitu
- Výskyt mnohokrát za den, vzácně i ve spánku
- Změny intenzity v čase, přechodné remise
- Ovlivnitelnost vnějším prostředím
  - zhoršení: stres, úzkost, únava, fyzické nepohodlí, vyšší teplota
  - zmírnění: klid, relaxace, cílená pozornost

Tiky - charakteristické rysy

- **Předcházeny nutkáním**
  - nepříjemné pocity, neodolatelný ráz
- **Následovány úlevou**
- **Přechodně potlačitelné vůlí**
  - za cenu nárůstu vnitřního napětí
  - po dlouhém potlačování intenzivní vybíjení nashromážděních tiků = rebound fenomén
- **Sugestibilita, napodobitelnost**

Tiky - semiologické dělení

- **Pohybové**
  - **prosté**
    - **klonické**
    - **dystonické**

    } *jedna sval. skupina*
  - **komplexní**
    - **- echopraxie**
    - **- kopropraxie**

    } *více sval. skupin*
- **Zvukové**
  - **prosté**

    } *neartikul. zvuky*
  - **komplexní**
    - **- echolálie**
    - **- palilálie**
    - **- koprolálie**

    } *slova*
    části slov
    věty

Maskování tiků:
parakineze, paravokalizace

D&G

© MedLink Corporation

©MedLink Corporation

RE
R

© MedLink Corporation

© MedLink Corporation

Prevalence tikových poruch

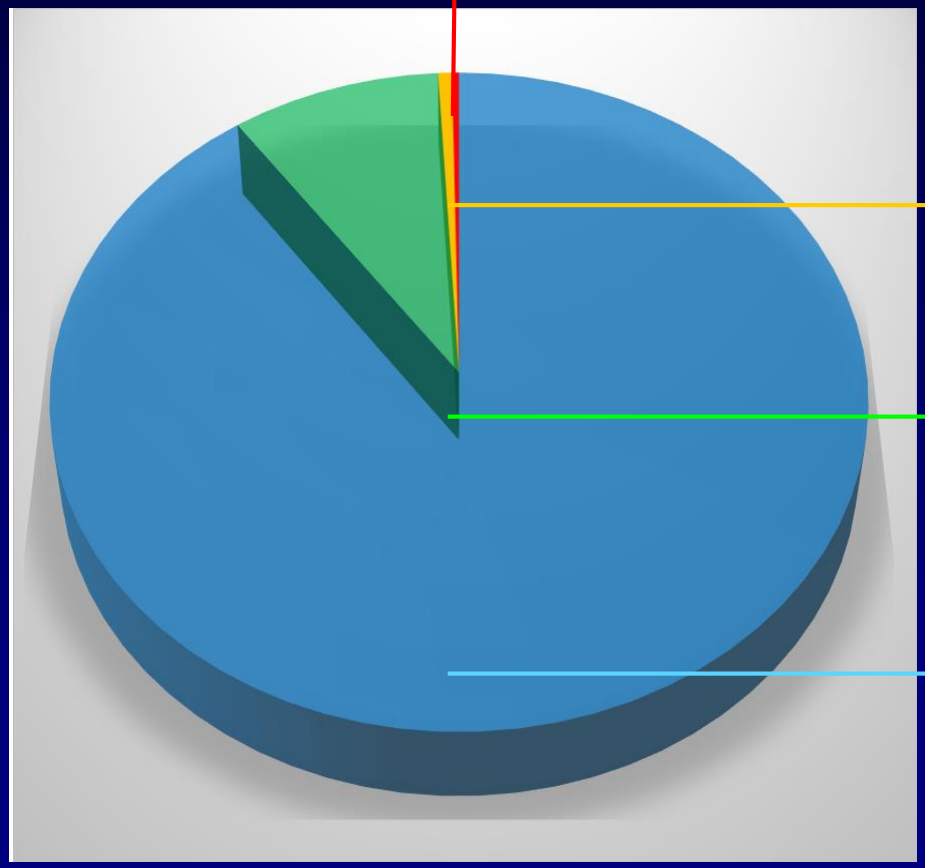

Touretteův syndrom těžší forma 0,3%

Touretteův syndrom mírná forma 0,6%

Chronická tiková porucha 10%

Přechodná tiková porucha 90%

Primární tikové poruchy

- **Přechodná tiková porucha**
  - výskyt u 7 - 28% školáků
  - pohybový nebo zvukový tik, ev. kombinace
  - trvání < 12 měs., spontánní remise
- **Chron. pohybová / zvuková tiková porucha**
  - vznik v dětství i v dospělosti
  - pouze pohybový nebo zvukový tik
  - trvání > 12 měs., stabilní ráz a intenzita tiku

Touretteův syndrom (TS)

- Kombinace pohybových a zvukových tiků
- Přidružené poruchy chování
- Začátek v dětství (95% do 11 let)
- Celosvětový výskyt, všechny rasy
- Prevalence 4 - 6 / 1000 dětí
- Muži / ženy = 3 : 1
- Chronický charakter

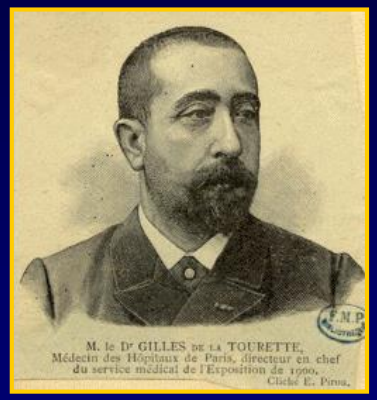

Gilles de la Tourette
(1857 – 1904)

Klinický obraz TS

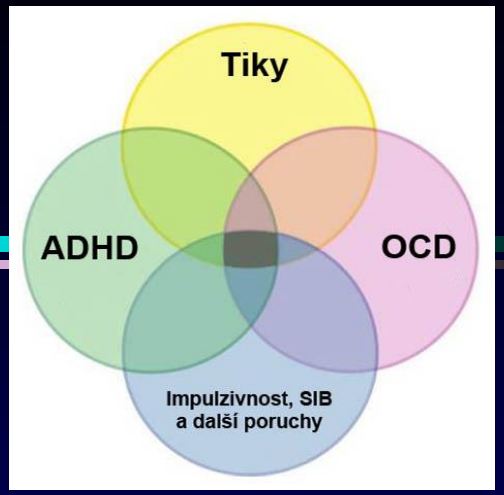

- **Tiky** (bez komorbidity jen 10%)
- **Přidružené poruchy chování**
  - 70% hyperaktivita s poruchou pozornosti (ADHD)
  - 50% obsedantně-kompulsivní porucha (OCD)
  - 20% sebepoškozování (SIB)
  - deprese, úzkost, poruchy sebehodnocení
  - impulsivnost, agresivita, poruchy soc. chování
  - poruchy spánku
  - poruchy učení, porucha opozičního vzdoru

Průběh a prognóza TS

- **Různá míra postižení** (od lehké až po invalidizující)
- **Výrazné obtíže v dětství = těžší příznaky v dospělosti**

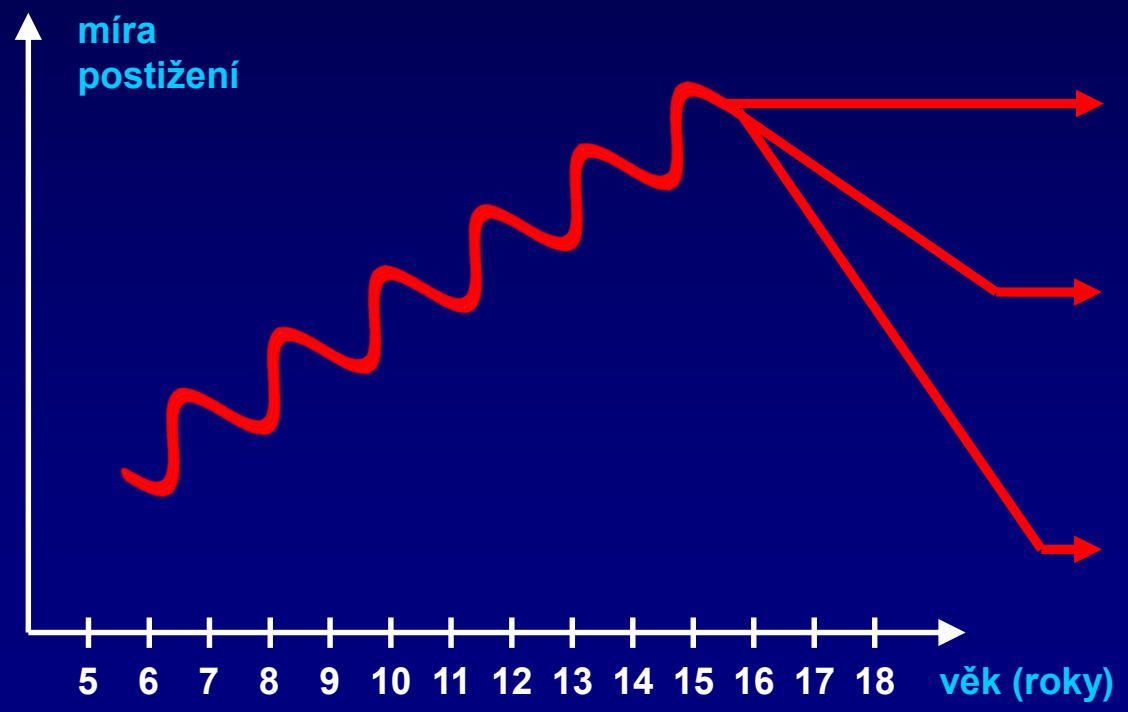

5% - maligní TS

1/3 - výrazné tiky celoživotně

1/3 - tiky přetrvávají v mírné formě

1/3 - tiky zcela vymizí

Diferenciální diagnosa tiků

1) <u>Odlišit tik</u> od jiných dyskinetických příznaků
(myoklonus, dystonie, třes, chorea, balismus, parox. dyskineze)

2) <u>Příčiny sekundárních tiků</u> - vzácně
atypické projevy, často chybí potlačitelnost vůlí
začátek v dospělosti, přítomnost další symptomatiky

- Wilsonova nemoc
- Autismus (až 6%)

Hlavní obtíže pacientů s TS

- Zdrojem nebývá obvykle samotné hybné postižení
- ALE - problematické sociální interakce plynoucí z tiků a poruch chování

  - nízká informovanost, nepochopení ze strany okolí
  - pozdní nebo mylná diagnosa
  - školní nesnáze, šikana, vyřazení z kolektivu
  - problémy v rodině, na pracovišti

⬇

- neodpovídající společenské a pracovní zařazení

  ➡ frustrace ➡ zhoršení projevů nemoci

PŘED PŮLNOCÍ
Touretteův syndrom
24
23:32:44
DOMOV
SENÁT SCHVÁLIL NOVELU ENERGETICKÉHO ZÁKONA.

Strategie léčby TS

- Správná a včasná diagnosa
- Důkladné poučení pacienta, rodiny, školy

eliminace pochybností

- Režimová opatření, vyloučení stresu
- Úprava výchovných a výukových metod
- Aktivní podpora zájmových aktivit

ovlivnění vnějším prostředím

- Psychologické poradenství

- Farmakologická léčba

důkladně zvážit nutnost nasazení medikace

indikace jen u těžších projevů

Strategie farmakoterapie TS

- Léčbu zaměřit na nejvíce omezující příznak(y)
- Cíl = zmírnění projevů x ne jejich absolutní potlačení

  CAVE: sedace a další vedlejší účinky léků
- Postupně zkoušet léky od nejméně rizikových
- Nevysazovat předčasně, titrovat do účinné dávky

  Počítat s efektem placeba a spontánními remisemi

Farmakoterapie tiků

Farmaka	*počáteční dávka*	*cílová dávka (mg)*
Atypická antipsychotika		
tiaprid	50	150 - 400
sulpirid	50	200 - 400
risperidon	0,5	1 - 3
aripiprazol	5	10 - 15
Klasická antipsychotika		
haloperidol	0.2	1 - 4
flufenazin*		2 - 10
Benzodiazepiny		
clonazepam	0,5	1 - 3
Botulotoxin A	*lokální aplikace, dávka dle objemu svalu*	

Farmakoterapie poruch chování

Farmaka	*počáteční dávka*	*cílová dávka (mg)*
ADHD		
Psychostimulancia		
metylfenidát	5	10 - 40
atomoxetin	10	40 - 80
Noradrenergní přípravky		
clonidin (*)	0,1	0,1 - 0,3
guanfacin (*)	0,5	1 - 3
OCD		
Antidepresiva		
citalopram	10	10 - 20
clomipramin	25	25 - 100

Občanské sdružení ATOS

- Asociace pacientů s Touretteovým syndromem
  - podpora a poradenství pacientům s TS
  - psychologická poradna
  - email: atos@atos-os.cz
  - web: www.atosaci.cz

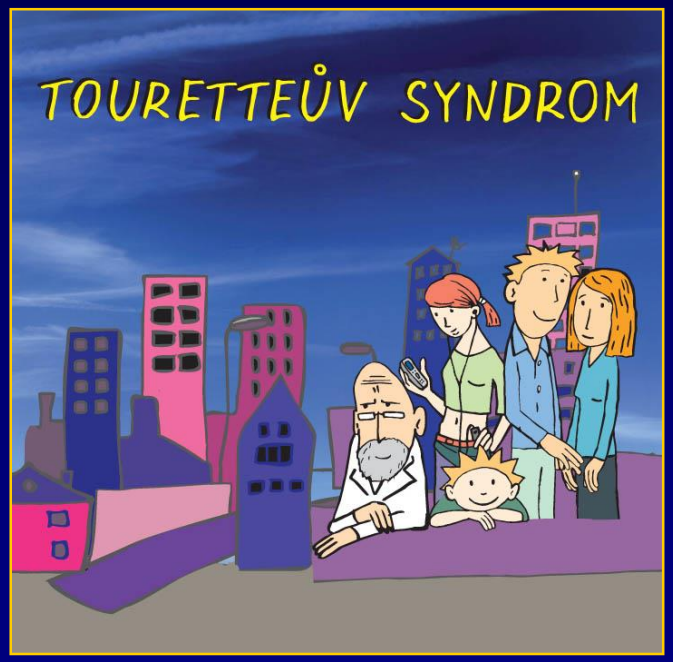

INEP

www.inep.cz

B